

Μάθημα: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
Ημερομηνία: ΣΑΒΒΑΤΟ 20 ΜΑΪΟΥ 2023
Εισηγητής: ΜΠΑΛΑΜΠΑΝΗ ΑΝΔΡΙΑΝΑ – ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ

ΥΠΟΤΡΟΦΙΕΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2023-2024

ΓΡΑΠΤΗ ΕΞΕΤΑΣΗ - ΘΕΜΑΤΑ

ΚΕΙΜΕΝΟ

Το ακόλουθο κείμενο αφορά στο επίκαιρο ζήτημα του Πολέμου και της Ειρήνης και είναι απόσπασμα από τον πρόλογο που έγραψε το 1997 για την τέταρτη έκδοση του βιβλίου του «Il problema della guerra e le vie della pace» (Il Mulino, 1997) ο Ιταλός φιλόσοφος Νορμπερτο Μπόμπιο (1909-2004).

Ο Νορμπερτο Μπόμπιο ήταν ο σημαντικότερος Ιταλός φιλόσοφος του δικαίου και της πολιτικής στο δεύτερο μισό του 20ού αιώνα. Το πλούσιο συγγραφικό του έργο προσανατολίζεται από την επιδίωξη μιας συνένωσης - σύζευξης της ελευθερίας και της ισότητας, της δημοκρατίας και της σοσιαλιστικής προοπτικής.

Πόλεμος και ειρήνη

Τρέφουμε πάντοτε την αυταπάτη ότι ο πόλεμος στον οποίο μαχόμαστε θα είναι ο τελευταίος πόλεμος. Η στιγμή κατά την οποία μπορούσαμε να παραδοθούμε σε αυτή την αυταπάτη ήταν το τέλος της θανάσιμης σύγκρουσης μεταξύ των δυο μεγαλύτερων δυνάμεων του κόσμου. Η αυταπάτη διήρκεσε λίγο. Από τους αναγρίθμητους λόγους για τους οποίους ανεξάρτητες ομάδες έρχονται σε ένοπλη σύγκρουση μεταξύ τους, οι ιστορικοί δεν αγνοούν τους πολέμους που γεννιούνται από την καταστροφή των μεγάλων αυτοκρατοριών ή από το τέλος της αναγκαστικής συγκατοίκησης διαφορετικών εθνικών ομάδων. Δεν μπορούμε να πούμε επομένως ότι αιφνιδιαστήκαμε. Ωστόσο, δεν έχουμε αντλήσει όλες τις συνέπειες αυτού του αιφνιδιασμού. Παραδόξως, ενώ μαινόταν ο πόλεμος στην πρώην Γιουγκοσλαβία, δεν μιλήσαμε πολύ για τα ειρηνιστικά κινήματα. Κι ωστόσο αυτά δεν έμειναν αδρανή.

Είναι υπέροχη η φωνή των υποστηρικτών της ειρήνης. Ποιος όμως την ακούει; Ποιος πιστεύει αληθινά ότι η επίκληση της ειρήνης από ανθρώπους καλής θέλησης μπορεί να αλλάξει την πορεία του πολέμου και να έχει καθοριστική επίδραση στην τραγική μοίρα των λαών που πλήττονται; Θα λέγαμε ότι η ενάρτη διαδήλωση των ειρηνιστών και η πιο απάνθρωπη πολεμική δράση που σπέρνει τον θάνατο είναι δυο γεγονότα που συντελούνται το ένα πλάι στο άλλο και ταυτόχρονα, χωρίς ποτέ να παρεμβαίνει το ένα στο άλλο. Γι' άλλη μια φορά, έχουμε μια δραματική επιβεβαίωση ότι στην ανθρώπινη ιστορία οι υπέρμαχοι του πολέμου ακολουθούνται πάντα από τους θεμελιωτές της ειρήνης. Σήμερα, περισσότερο από κάθε άλλη φορά, τα θέματα του ειρηνισμού πρέπει να συγκεντρώσουν ξανά την προσοχή μας.

Δεν μπορούμε όμως να μιλάμε για ειρηνισμό γενικά, χωρίς να κάνουμε τις αναγκαίες διακρίσεις. Ειρηνισμός δεν είναι μόνο να επικαλούμαστε την ειρήνη, να προσευχόμαστε για την ειρήνη, να βεβαιώνουμε ότι θέλουμε την ειρήνη, να προστρέχουμε διακινδυνεύοντας τη ζωή μας για να προσφέρουμε ανθρωπιστική βοήθεια στους τόπους όπου μαίνεται ο πόλεμος. Αυτός είναι ο ηθικο-θηρησκευτικός ειρηνισμός, ο οποίος εμπνέεται συνειδητά από την ηθική των καλών προθέσεων: να αντιστασσουμε την απόλυτη μη βία σε κάθε μορφή βίας, ακόμη και στην πιο μικρή. Να προσφέρουμε και την άλλη παρειά.¹ Καλύτερα να πεθάνουμε, όπως ο Άβελ, παρά να ζούμε, όπως ο Κάιν². Δεν είναι πλέον δυνατό να διακρίνουμε δίκαιους πολέμους από άδικους πολέμους. Ο αντίλογος σε όλα

¹ Παρειά: το μάγουλο, (μτφ). πλευρά

² Άβελ και Κάιν: Σύμφωνα με την Παλαιά Διαθήκη, ο Άβελ ήταν ο δεύτερος γιος του πρώτου συζυγικού ζεύγους της ανθρωπότητας, του Αδάμ και της Εύας, αδελφός του Κάιν από τον οποίο και βρήκε τραγικό θάνατο. Η περίπτωση Κάιν και Άβελ περιγράφει την κακία και διαφθορά της ανθρώπινης φύσης μετά την πτώση.

αυτά είναι ότι, το να πρεσβεύουμε αυστηρά και με συνέπεια την απόλυτη μη βία, χρησιμεύει για να σώσουμε την ψυχή μας, αλλά ποτέ δεν εξάλειψε τη βία σε αυτόν τον κόσμο. Δεν είναι, μήπως, αληθινό το ότι η αδυναμία του πράου ανθρώπου καταλήγει να ευνοεί τον βίαιο;

Σε μια κατάσταση στην οποία, προκειμένου να τηρηθεί η αρχή της μη βίας, όλα τα κράτη θα ήταν διατεθειμένα να αποπλιστούν, το μοναδικό κράτος που θα αρνούνταν να το κάνει θα γινόταν ο κυρίαρχος του κόσμου.

Μπροστά σε αυτές τις αντιρρήσεις, νομίζω ότι οι ειρηνιστές σήμερα οφείλουν να πάρουν υπόψη τους ότι, αν θέλουν να αναπτύξουν μια πολιτικά σημαντική δράση, πρέπει να μη λησμονούν την ηθική της ευθύνης. Οχι μόνον: «Κάνε αυτό που πρέπει και ας γίνει αυτό που μπορεί να γίνει», αλλά και: «Δράσε με τρόπο, ώστε η δράση σου να μην είναι μόνον καλή καθαυτή, αλλά να έχει και καλές συνέπειες». Υπάρχουν δύο τουλάχιστον εκδοχές αυτής της μορφής υπεύθυνου ειρηνισμού, τις οποίες θα αποκαλούσα –για να τις διακρίνω από τον ηθικο-θηρσκευτικό ειρηνισμό– θεσμικές, επειδή, προκειμένου να εξαλείψουν τον πόλεμο ή τουλάχιστον να περιορίσουν την επέκτασή του, προσφεύγουν και οι δυο, όχι μόνον στα λόγια, σε συμβολικές ενέργειες, σε πειστικά επιχειρήματα, αλλά στην προώθηση και την πραγματοποίηση προληπτικά σχεδιασμένων ενεργειών.

Η πρώτη εκδοχή είναι εκείνη η οποία, θυμίζοντας τη διάκριση του Μαχάτμα Γκάντι³ ανάμεσα σε παθητική μη βία και ενεργητική μη βία, προβλέπει τη δυνατότητα μη ένοπλης άμυνας, που προσφεύγει μόνο σε δράσεις όπως η παθητική αντίσταση, η άρνηση συνεργασίας με δημόσιες εξουσίες, η πολιτική ανυπακοή, το μποϊκοτάζ⁴. Η δεύτερη εκδοχή, πιο ρεαλιστική και επομένως λιγότερο άκαμπτη, είναι εκείνη που βασίζεται στη διάκριση ανάμεσα στη διάχυτη και άρα ανεξέλεγκτη βία και στη συγκεντροποιημένη και ελεγχόμενη βία, όπως εκείνη ενός οργανισμού πάνω από τα μέρη, ο οποίος κατέχει την αποκλειστική χρήση των βίαιων μέσων. Στο πλαίσιο ενός κράτους, που μόνον αυτό είναι νομιμοποιημένο να χρησιμοποιεί βία, η πλειονότητα των πολιτών δεν θεωρεί αναγκαίο να κατέχει όπλα, ενώ στο διεθνές σύστημα, όπου δεν έγινε δυνατό μέχρι τώρα (και ίσως δεν θα γίνει ποτέ δυνατό) να συγκροτηθεί μια αποκλειστική δύναμη πάνω από τα μέρη, όλα τα κράτη χωρίς εξαίρεση είναι οπλισμένα. Σε τέτοιο βαθμό, ώστε, αν ένα κράτος δεν διαθέτει στρατό δεν είναι κράτος, ενώ ένας άοπλος πολίτης όχι μόνον είναι πολίτης, αλλά θεωρείται καλός πολίτης.

Ωστόσο, οι διεξαγόμενοι πόλεμοι καταδεικνύουν και την ανεπάρκεια του θεσμικού ειρηνισμού. Είναι αλήθεια ότι ο πόλεμος κάνει πάντοτε αναγκαία την ειρήνη. Αλλά η ειρήνη συνεχίζει να είναι, όπως πάντοτε ήταν, μια ανακωχή μεταξύ δυο πολέμων. Οι ρεαλιστές παρομοιάζουν τις πορείες υπέρ της ειρήνης με τις λιτανείες που έκαναν κάποτε οι χωρικοί παρακαλώντας να πέσει βροχή. Μετείχα και εγώ σε πορείες για την ειρήνη στα χρόνια του Ψυχρού Πολέμου, παρά την πολλές φορές διακηρυγμένη προτίμησή μου για τον θεσμικό ειρηνισμό. Αν με βαστούσαν τα πόδια μου, θα συνέχιζα ακόμα να μετέχω. Γιατί θα συνέχιζα να μετέχω; Επειδή γνωρίζω ότι ακόμα και αν όλοι οι χωρικοί του κόσμου συνενώνονταν για να φέρουν τη βροχή, η βροχή, όταν θα έπεφτε, δεν θα εξαρτιόταν από τις παρακλήσεις τους. Δεν έχω, όμως, αμφιβολίες για το ότι, αν όλοι οι πολίτες του κόσμου συμμετείχαν σε μια πορεία για την ειρήνη, ο πόλεμος επρόκειτο να χαθεί από το πρόσωπο της γης.

Το άρθρο δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα των Συντακτών στις 17.04.2022 με συντάκτη τον δημοσιογράφο Θανάση Γιαλκέτση.

³ Μαχάτμα Γκάντι: Ινδός πνευματικός ηγέτης και πολιτικός, η επιρροή του οποίου ξεπέρασε τα όρια της χώρας του. Θεωρείται ο πατέρας του Ινδικού εθνικισμού και ο κήρυκας της μη βίας στον 20ο αιώνα.

⁴ Μποϊκοτάζ: πολιτική ανυπακοή, είναι ένας διεθνής όρος (γαλλικά boycottage, αγγλικά boycott) που συνήθως αποδίδεται ως εμπορική απομόνωση, άρνηση εμπορικής σχέσης και αντίστοιχων οικονομικών επαφών.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ - ΑΣΚΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ Α

1. Να χαρακτηρίσετε ως Σωστές ή Λανθασμένες τις παρακάτω προτάσεις σημειώνοντας Σ ή Λ με βάση το παραπάνω κείμενο:

α. Είναι κοινώς αποδεκτό ότι η επίκληση της ειρήνης από τους λεγόμενους ειρηνιστές, κατά τον Νομπέρτο Μπόμπιο, μπορεί να αλλάξει την πορεία του πολέμου και να έχει καθοριστική επίδραση στην τραγική μοίρα των λαών που πλήττονται.

β. Ο ηθικο-θρησκευτικός ειρηνισμός εμπνέεται συνειδητά από την ηθική των καλών προθέσεων.

γ. Οι ειρηνιστές, σήμερα, οφείλουν να λάβουν υπόψη τους ότι, αν θέλουν να αναπτύξουν μια πολιτικά σημαντική δράση, δεν πρέπει να ξεχνούν την ηθική της ευθύνης.

δ. Κατά τη διάρκεια του πολέμου στη Γιουγκοσλαβία δεν υπήρχαν ενεργά κινήματα υπέρ της ειρήνης.

ε. Σήμερα είναι δυνατόν να διακρίνουμε δίκαιους πολέμους από άδικους πολέμους.

στ. Κατά τον Μπόμπιο, ο υπεύθυνος ειρηνισμός και ο ηθικό - θρησκευτικός ειρηνισμός είναι δυο έννοιες που ταυτίζονται.

ζ. Ο Νομπέρτο Μπόμπιο παρουσιάζει δυο εκδοχές για την αντιμετώπιση του πολέμου, από τις οποίες η πρώτη είναι δύσκολο να προσαρμοστεί στα δεδομένα και να είναι αποτελεσματική.

Μονάδες 14

ΟΜΑΔΑ Β

1. Να γράψετε το ρήμα του κειμένου «συντελούνται» στο ίδιο πρόσωπο, αριθμό και έγκλιση σε όλους τους χρόνους της ίδιας φωνής.

Μονάδες 4

2. Να σχηματίσετε τις συνεκφορές που ακολουθούν (μαζί με το άρθρο τους) στον άλλο αριθμό διατηρώντας την ίδια πτώση.

Τα αδρανή κινήματα
Της ένοπλης άμυνας
Την καθοριστική επίδραση
Της θανάσιμης σύγκρουσης

Μονάδες 4

3. Στις φράσεις που ακολουθούν να εντοπίσετε τις αντωνυμίες και να αναγνωρίσετε το είδος τους.

A. Τα θέματα του ειρηνισμού πρέπει να συγκεντρώνουν την προσοχή μας.

B. Ωστόσο, δεν έχουμε αντλήσει όλες τις συνέπειες αυτού του αιφνιδιασμού.

Γ. Σε τέτοιο βαθμό, ώστε, αν το κράτος δε διαθέτει στρατό, δεν είναι κράτος.

Δ. Η στιγμή κατά την οποία μπορούσαμε να παραδοθούμε στην αυταπάτη ήταν το τέλος της θανάσιμης σύγκρουσης μεταξύ των δυο μεγαλύτερων δυνάμεων του κόσμου.

Μονάδες 4

4. Από τη συνεκφορά «το διεθνές σύστημα» να κλίνετε το επίθετο στο θηλυκό γένος, στις πλάγιες πτώσεις και στους δύο αριθμούς.

Μονάδες 4

5. Να σχηματίσετε τον μονολεκτικό τύπο του απόλυτου υπερθετικού βαθμού του επιθέτου «καλός» στην αιτιατική πτώση, του πληθυντικού αριθμού, στο ουδέτερο γένος.

Μονάδα 1

ΟΜΑΔΑ Γ

1. Στην παρακάτω περίοδο του λόγου να εντοπίσετε τις δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις. Να μεταφέρετε ολόκληρες τις δευτερεύουσες προτάσεις στο απαντητικό σας φύλλο και να γράψετε το είδος της καθεμίας. «Μπροστά σε αυτές τις αντιρρήσεις, νομίζω ότι οι ειρηνιστές σήμερα οφείλουν να πάρουν υπόψη τους ότι, αν θέλουν να αναπτύξουν μια πολιτικά σημαντική δράση, πρέπει να μη λησμονούν την ηθική της ευθύνης».

Μονάδες 5

2. Να βρείτε τη συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων – προτάσεων στις περιόδους λόγου που ακολουθούν και να τη γράψετε στο απαντητικό σας φύλλο.

A. Γι' άλλη μια φορά, έχουμε μια δραματική επιβεβαίωση ότι στην ανθρώπινη ιστορία οι υπέρμαχοι του πολέμου ακολουθούνται πάντα από τους θεμελιωτές της ειρήνης.

B. Είναι αλήθεια ότι ο πόλεμος κάνει πάντοτε αναγκαία την ειρήνη.

Γ. Όλα τα κράτη ήταν διατεθειμένα να αφοπλιστούν.

Δ. Η βροχή, όταν θα έπεφτε, δεν θα εξαρτιόταν από τις παρακλήσεις τους.

E. Ένας άοπλος θεωρείται καλός πολίτης.

Στ. Είναι υπέροχη η φωνή των υποστηρικτών της ειρήνης.

Μονάδες 6

3. Να διακρίνετε τις παρακάτω προτάσεις ως προς τη δομή και την ποιότητα.

A. Οι διεξαγόμενοι πόλεμοι καταδεικνύουν την ανεπάρκεια του θεσμικού ειρηνισμού.

B. Ποιος την ακούει;

Γ. Η αυταπάτη δε διήρκεσε λίγο.

Μονάδες 3

ΟΜΑΔΑ Δ

ΑΣΚΗΣΗ 1 Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση και να τη μεταφέρετε στο απαντητικό σας φύλλο (οι λέξεις στο κείμενο είναι υπογραμμισμένες και με έντονα γράμματα):

1. αυταπάτη: Ποια από τις παρακάτω λέξεις έχει την ίδια σημασία;

A. εξαπάτηση, B. ψευδαίσθηση, Γ. άποψη, Δ. συλλογισμός

2. επίκληση: Ποια από τις παρακάτω λέξεις έχει την ίδια σημασία;

A. κλήση, B. επίσκεψη, Γ. παράκληση, Δ. διαφωνία

3. αδρανής: Ποια από τις παρακάτω λέξεις έχει την ίδια σημασία;

A. ακούραστα, B. δραστήρια, Γ. διαφοροποιημένα, Δ. παθητικά

4. ανακωχή: Ποια από τις παρακάτω λέξεις έχει την ίδια σημασία;

A. διαμάχη, B. αδιαλλαξία, Γ. εκχειρία, Δ. παραμόρφωση

5. εκδοχή: Ποια από τις παρακάτω λέξεις έχει την ίδια σημασία;

A. άποψη, B. παρατήρηση, Γ. εξυπηρέτηση, Δ. αντίθεση

Μονάδες 5

ΑΣΚΗΣΗ 2 Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση και να τη μεταφέρετε στο απαντητικό σας φύλλο (οι λέξεις στο κείμενο είναι με πλάγια γράμματα και διακεκομμένη υπογράμμιση):

1. προώθηση: Ποια από τις παρακάτω λέξεις έχει διαφορετική σημασία;

A. ενθάρρυνση, B. παρακίνηση, Γ. προτροπή, Δ. περιορισμό

2. λησιμονούν: Ποια από τις παρακάτω λέξεις έχει διαφορετική σημασία;

A. αναπολούν , B. ξεχνούν, Γ. θυμούνται , Δ. ανατρέχουν

3. πράου: Ποια από τις παρακάτω λέξεις έχει διαφορετική σημασία;

A. ευέξαπτου , B. ήσυχου, Γ. αδιάφορου , Δ. εγωιστή

4. αναρίθμητους: Ποια από τις παρακάτω λέξεις έχει διαφορετική σημασία;

A. ατελείωτους, B. ελάχιστους, Γ. βασικότερους, Δ. σχετικούς

5. πλειονότητα: Ποια από τις παρακάτω λέξεις έχει διαφορετική σημασία;

A. μειονεξία, B. μειονότητα, Γ. πλειοψηφία , Δ. απληστία

Μονάδες 5

ΑΣΚΗΣΗ 3 Να γράψετε από ένα σύνθετο επίθετο για κάθε μία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

φωνή:

πόλεμος:

ζωή:

δράση:

γη:

Μονάδες 5

ΜΕΡΟΣ Β΄

Παραγωγή γραπτού λόγου

Με αφορμή το άρθρο που διαβάσατε στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας, σάς ζητείτε να γράψετε ένα αντίστοιχο κείμενο, το οποίο θα δημοσιευθεί στη σχολική σας εφημερίδα. Καλείστε να αναφέρετε τους λόγους (2) που εξακολουθούν, ακόμα και σήμερα, να ωθούν τους λαούς ή ομάδες ανθρώπων σε πόλεμο – ένοπλη σύγκρουση και να υποδείξετε τρόπους (2) που μπορούν να συμβάλουν στην αποφυγή του πολέμου και στην εδραίωση της ειρήνης.

(έως 200 λέξεις).

Μονάδες 40

ΟΔΗΓΙΕΣ

- ΟΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΝΑ ΔΟΘΟΥΝ ΣΤΟ ΑΠΑΝΤΗΤΙΚΟ ΦΥΛΛΟ ΚΑΙ ΟΧΙ ΣΤΟ ΠΑΡΟΝ ΦΥΛΛΑΔΙΟ
- ΝΑ ΓΡΑΦΕΤΕ ΣΤΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΑΣ ΤΟ ΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΚΑΙ ΤΟΝ ΑΡΙΘΜΟ ΤΗΣ ΕΡΩΤΗΣΗΣ
- ΝΑ ΜΗ ΓΡΑΨΕΤΕ ΠΟΥΘΕΝΑ ΣΤΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΑΣ ΤΟ ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΣΑΣ

Η Καθηγήτρια

Η Διευθύντρια

Μπαλαμπάνη Ανδριάνα

Πολυζώη Νίκη

ΕΥΧΕΣ ΓΙΑ ΕΠΙΤΥΧΙΑ!

